

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
INTERNAL SUPERVISION PRACTICES OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN NETWORK GROUP 1 UNDER THE PATHUM THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹อริสา ชนะศักดิ์ และ ²กุลจิรา รัक्षणคร

¹Arisa Chanasak and ²Kuljira Raksanakorn.

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย
North Bangkok University, Thailand

¹arisa.chan@northbkk.ac.th

Received: February 5, 2025; **Revised:** March 1, 2025; **Accepted:** March 3, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารและครู กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 165 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 ได้ค่าความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

(Scheffe' test) ผลการวิจัยพบว่า 1.การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 2. การเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการศึกษาแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี ไม่แตกต่างกัน จึงนำไปทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe'test) และจำแนกตามขนาดสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน, ผู้บริหารสถานศึกษา, กลุ่มเครือข่ายที่ 1

Abstract

This research aimed to study and compare the internal supervision practices of school administrators in Network Group 1 under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1. categorized by educational levels, work experience, and school sizes. The sample group consisted of 165 school administrators and teachers from Network Group 1 under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with a content validity index ranging between 0.80-1.00 and a reliability coefficient (Cronbach's alpha) of 0.92. The data were analyzed using percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test, and F-test, one-way analysis of variance (One-way ANOVA), and pairwise comparison using Scheffe's test.

The research findings were as follows: 1. The overall internal supervision of school administrators in Network Group 1 under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level. When considering each aspect, all were rated at a high level. The aspect with the highest average score was curriculum development, followed by teamwork skill development, while the

lowest was classroom action research. 2. A comparison of internal supervision among school administrators in Network Group 1, categorized by educational level, showed statistically significant differences in all aspects at the .01 and .05 levels. When categorized by work experience, overall and specific aspects showed significant differences at the .05 level, except for direct teacher support, where no difference was found among those with less than 10 years of experience. A pairwise comparison using Scheffe's test was conducted. However, no significant differences were found when categorized by school size.

Keywords: Internal supervision, school administrators, Network Group 1

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนามนุษย์กับการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำคู่กันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้บัญญัติถึงมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรา 47 ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกระทรวง ในมาตรา 48 ระบุว่าให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ยังได้กำหนดให้มีการนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินด้วยเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักเห็นความสำคัญและนำไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ.2562: 14)

จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา มุ่งพัฒนาบุคลากรให้ได้รับความรู้ความสามารถในการพัฒนางาน ปฏิบัติงานซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนโดยปรับปรุงเทคนิควิธีการ

ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ดีขึ้น และบรรลุตามเกณฑ์ของมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยิ่งโดย มุ่งพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพสู่สมรรถนะหลักตามมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดของ กลิคแมนกล่าวถึงการนิเทศมุ่งที่กระบวนการเพื่อแก้ปัญหา 5 ประการ คือ 1) การนิเทศเพื่อพัฒนาให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง 2) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ 4) การพัฒนาหลักสูตรและ 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยให้ความสำคัญกับครูและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเป้าหมาย และเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยม มีการหยิบยกมาใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศเป็นจำนวนมาก กลิคแมน (Glickman, 2007: 10-11) จึงควรนำการประเมินผลการนิเทศภายในมาพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับการดำเนินการตามแผนและคู่มือการนิเทศที่กำหนดไว้ (อัจฉริยา ฤทธิธ 2563: 94)

การนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย ที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีวิธีการดำเนินการนิเทศโดยผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และบุคลากรที่มีความรู้เรื่อง การนิเทศที่ผู้บริหารแต่งตั้งหรือมอบหมาย ส่วนกลุ่มผู้รับการนิเทศจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะการรวมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม ซึ่งมีหัวหน้ากลุ่มและข้าราชการครูในกลุ่ม 2) ข้าราชการครูเป็นรายบุคคลการนิเทศลักษณะนี้เป็น การนิเทศที่เน้นให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถแก้ปัญหาได้โดยกำหนดให้ผู้บริหารทุกสถานศึกษาในสังกัดดำเนินโครงการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ การเรียนการสอนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และมีกระบวนการนิเทศตามหลักการของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า จาก ผลสัมฤทธิ์การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2566 ระดับประเทศที่ผ่านมากลุ่ม เครือข่ายที่ 1 10 โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับประเทศ ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของกลุ่มเครือข่ายที่ 1 มีค่าเท่ากับ 56.20 ระดับประเทศมีค่าเท่ากับ 57.30 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ของกลุ่มเครือข่ายที่ 1 มีค่าเท่ากับ 28.70 ระดับประเทศมีค่าเท่ากับ 29.96 กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของกลุ่มเครือข่ายที่ 1 มีค่าเท่ากับ 39.69 ระดับประเทศมีค่าเท่ากับ 40.75

และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของกลุ่มเครือข่ายที่ 1 มีค่าเท่ากับ 33.65 ระดับประเทศมีค่าเท่ากับ 37.32 ค่าเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET รวม 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2566 กลุ่มเครือข่ายที่ 1 มีค่าเท่ากับ 39.56 ระดับประเทศมีค่าเท่ากับ 41.33 (รายงานผลการทดสอบระดับชาติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.2566) จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กลุ่มเครือข่ายที่ 1 จะต้องพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายใน เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญของผู้บริหารภายใต้ระบบและกลไกที่หลากหลายที่มีผลต่อคุณภาพภายในของโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเต็มศักยภาพ ครูเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจะนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อครู ผู้บริหาร รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนและการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำนวน 10 โรงเรียน มีครูจำนวนทั้งหมด 283 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครู กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 165 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ชนิดให้ผู้ตอบตอบเอง (Self-questionnaires) เพื่อสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยแบบสอบถาม 1 ชุด ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เพื่อทราบถึงตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ข้อคำถามแบ่งเป็น 5 ด้าน 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงาน กลุ่ม 3) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนัก คะแนน 5 ระดับ ได้แก่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามาก การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาปานกลาง การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาน้อย การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation X) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe' test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เป็นภาพรวม และรายด้าน

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ (n=165)			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	4.37	0.517	มาก	4
2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.40	0.532	มาก	2
3. ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ	4.40	0.535	มาก	3
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.41	0.527	มาก	1
5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	4.36	0.589	มาก	5
รวม	4.39	0.511	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.511) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.527) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.532) ด้านการพัฒนาเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.535) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.517) และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.589) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา ดังตารางที่ 2-5 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	ตำแหน่ง				t	P-value
	ผู้บริหาร		ครู			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	4.75	0.284	4.33	0.519	4.675**	0.000
การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.74	0.285	4.37	0.539	3.992**	0.001
การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ	4.78	0.318	4.37	0.538	4.232**	0.000
การพัฒนาหลักสูตร	4.84	0.373	4.38	0.524	4.099**	0.001
การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	4.83	0.282	4.32	0.592	5.533**	0.000
รวม	4.79	0.270	4.36	0.513	5.019**	0.000

** ที่ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารและครู ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

การนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับการศึกษา				t	P-value
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	4.30	0.521	4.69	0.347	-4.910**	0.000
การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.35	0.535	4.65	0.446	-3.097**	0.003
การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ	4.34	0.532	4.70	0.454	-3.228**	0.002
การพัฒนาหลักสูตร	4.37	0.502	4.64	0.599	-2.508**	0.013
การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	4.30	0.576	4.67	0.573	-3.038**	0.003
รวม	4.33	0.504	4.67	0.460	-3.228**	0.002

** ที่ระดับนัยสำคัญ .01 * ที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการศึกษาทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบของการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

การนิเทศภายในของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
1. การให้ความช่วยเหลือ แก่ครูโดยตรง	ระหว่างกลุ่ม	0.957	2	0.479	1.810	0.167
	ภายในกลุ่ม	42.824	162	0.264		
	รวม	43.781	164			
2. การพัฒนาทักษะ การทำงานกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	1.809	2	0.905	3.288*	0.040
	ภายในกลุ่ม	44.570	162	0.275		
	รวม	46.379	164			
3. การเสริมสร้างประสบการณ์ ทางวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	1.673	2	0.836	2.992	0.053
	ภายในกลุ่ม	45.297	162	0.280		
	รวม	46.970	164			
4.การพัฒนาหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.900	2	0.950	3.521*	0.032
	ภายในกลุ่ม	43.718	162	0.270		
	รวม	45.619	164			
5.การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.780	2	1.390	4.154*	0.017
	ภายในกลุ่มรวม	54.194	162	0.335		
		56.974	164			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.717	2	0.858	3.378*	0.037
	ภายในกลุ่ม	41.164	162	0.254		
	รวม	42.880	164			

* ที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบของการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษา	ขนาดของ สถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D	F	P-value
การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	ขนาดเล็ก	3.011	2	1.506	5.983
	ขนาดกลาง	40.770	162		
	ขนาดใหญ่	43.781	164		

การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	ขนาดเล็ก	1.320	2	.660	2.373
	ขนาดกลาง	45.059	162	.278	
	ขนาดใหญ่	46.379	164		
การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ	ขนาดเล็ก	2.814	2	1.407	5.162
	ขนาดกลาง	44.156	162	.273	
	ขนาดใหญ่	46.970	164		
การพัฒนาหลักสูตร	ขนาดเล็ก	2.398	2	1.199	4.494
	ขนาดกลาง	43.221	162	.267	
	ขนาดใหญ่	45.619	164		
การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	ขนาดเล็ก	2.726	2	1.363	4.071
	ขนาดกลาง	54.248	162	.335	
	ขนาดใหญ่	56.974	164		
รวม		2.395	2	1.197	4.791

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดทุกแห่งดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาและได้จัดทำคู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้สถานศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศปฏิบัติงานนิเทศตามกระบวนการนิเทศและให้จัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาทุกแห่ง มีการดำเนินการนิเทศในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธิณี สะโร (2560: 76) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหพัฒนา

อำเภอหรือสေး สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มนี้โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา ศิริพัฒนกุล (2558: 51) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษิตา จันทรสิงห์โท (2558: 77) ศึกษาเรื่อง บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำแนกได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการศึกษาทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่ต่างกัน เป็นข้อจำกัดในการรับองค์ความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติประกอบกับองค์ความรู้ที่อยู่ในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน อาจทำให้ทัศนคติที่แตกต่างกันในมุมมอง และวิธีการนิเทศภายในได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน และคณะ (2564) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

2.2 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครูส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เมื่อมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันจึงส่งผลต่อความเห็นที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายในไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทัศนิตา พงษ์พรหม (2558: 76) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารในเขตนี้อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศตามประสบการณ์การสอน พบว่ามีความแตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันการศึกษามีความเจริญก้าวหน้า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองและให้ความช่วยเหลือครูอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ครูยังสามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิชาการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ตามโอกาสและความเหมาะสม รวมถึงการเข้ารับการอบรม สัมมนาทางวิชาการและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องตามโครงการที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้น จึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันในการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพมีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ ต๊ะตังใจ (2559, น.73) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศ ภายในโรงเรียนเครือข่ายที่ 33 สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนเครือข่ายที่ 33 สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวทางการนิเทศภายในเป็นมาตรฐานเดียวกันผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายที่ 1 อาจใช้แนวทางหรือรูปแบบการนิเทศภายในที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะขนาดของโรงเรียนจะเล็กหรือใหญ่ นอกจากนั้นนโยบายจากต้นสังกัดมีผลต่อแนวทางปฏิบัติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีข้อกำหนดที่ชัดเจน ทำให้ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการนิเทศภายในไปในทิศทางเดียวกัน และสถานศึกษามีการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและครูให้ได้รับการอบรมหรือพัฒนาในการนิเทศภายในมาในระดับที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้การนิเทศและการรับรู้ของครูตามขนาดสถานศึกษาไม่แตกต่างกันมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของญาณิ ญาณะโส (2562: 304 – 317) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของการนิเทศภายในที่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ที่จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมและในแต่ละด้านไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การนิเทศระหว่างสถานศึกษา รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายใน นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงและมอบหมายงานอย่างชัดเจน รวมถึงการติดตามตรวจสอบผลการประเมินอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และประสบการณ์ทางวิชาชีพของครู ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศ ได้แก่ ตำแหน่งของบุคลากร ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ขนาดของโรงเรียน โดยมีแนวทางพัฒนาเน้นการส่งเสริมการนิเทศเชิงรุก การใช้เทคโนโลยี และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ญาณิ ญาณะโส. (2562). “การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- ทัศนทิมา พงษ์พรหม. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุชิตา จันทร์สิงค์โท. (2558). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ปนัดดา ศิริพัฒนกุล. (2558). “การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด.” การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ 2558 เรื่อง “วิจัยรับใช้ชุมชน สร้างสังคมฐานความรู้”. : 123 - 132. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เมธินี สะไร. (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนาอำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

รุ่งอรุณ ต๊ะต้อใจ. (2559). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเครือข่ายที่ 33 สังกัดสำนักงาน เขตมโนปรี กรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อัจฉริยา ฤทธิธ. (2563). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Glickman, C. D.; Gordon, S. P.; & Ross-Gordon, J. M. (2007). *Supervision and Curriculum Development*. 135-148. *Instructional Leadership: A Developmental Approach*. (7th Ed.). Boston: Allyn & Bacon.